

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2026-10-15

Ärendenummer
NV-26-078462

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor (dnr KN2026/01494)

Sammanfattning

Naturvårdsverket är i huvudsak positiv till promemorians förslag om stärkt energiplanering, ökad energieffektivisering i offentlig sektor och införandet av principen om energieffektivitet först. Myndigheten bedömer att förslagen kan bidra till ett mer robust, resurseffektivt och hållbart energisystem.

Samtidigt uppmärksammar vi ett antal behov av förtydliganden och förslag till kompletteringar:

- tydligare regler om hur beredskap, fredstida kriser och höjd beredskap ska förhålla sig till begreppet trygg energiförsörjning,
- en starkare tillämpning av principen om energieffektivitet först, så att energieffektivitet inte bara analyseras utan också vägs in i beslut,
- nationellt samordnade planeringsunderlag som stöd för kommuner och regioner,
- en tydligare ansvarsfördelning för rapportering och uppföljning, särskilt avseende domstolarna,
- en mer utförlig analys av administrativa konsekvenser för myndigheterna.

Naturvårdsverket framhåller också att genomförandet av de nya kraven kommer att kräva vägledning, metodstöd och kompetensutveckling för berörda myndigheter samt att konsekvenserna för myndigheternas arbete och resurser, däribland Naturvårdsverket, behöver belysas tydligare.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

2.1 Förslag till lag om energiplanering i kommuner och regioner

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget, och konstaterar att det är bra att krav ställs att kommunernas energiplanering bidrar till att säkerställa efterfrågan på energi även vid fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Under höjd beredskap är energieffektiva verksamheter samt en trygg och diversifierad energiförsörjning av avgörande betydelse för att upprätthålla samhällets funktionalitet och Sveriges försvarsförmåga. I avsnitt 4.2 i promemorian anges att beredskap och ökad robusthet ingår i begreppet trygg energiförsörjning. Samtidigt framgår det av såväl författningskommentaren som lagförslaget att planeringen uttryckligen ska omfatta även fredstida krissituationer och höjd beredskap. Detta framstår som ett tillägg till begreppet trygg energiförsörjning snarare än som en del av dess innebörd. Naturvårdsverket konstaterar därför att det är otydligt om beredskapsperspektivet, inklusive den planering som krävs inför fredstida kriser och höjd beredskap, redan omfattas av begreppet trygg energiförsörjning eller om det utgör ett separat planeringskrav. Naturvårdsverket bedömer att detta behöver förtydligas i lagförslaget för att säkerställa en enhetlig tolkning och tillämpning.

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget att den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kommuners deltagande i planering och prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

2.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter

Naturvårdsverket bedömer att det finns en otydlighet i 20 a § avseende till vem domstolarna årligen ska redovisa energianvändning och inköp enligt lag (2026:000) om den offentliga sektorns inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader.

Domstolsverket ansvarar i dag för att tillhandahålla administrativt stöd till Sveriges domstolar. Det är Domstolsverket som tecknar hyresavtal för domstolarnas lokaler och därmed är den part som hanterar frågor kopplade till lokalförsörjning, energiuppföljning och energirapportering. Domstolarna är inte avtalsparter gentemot hyresvärdarna och har normalt varken tillgång till eller rådighet över den energidata som efterfrågas.

Om avsikten är att uppgifterna ska rapporteras direkt till Naturvårdsverket bör de administrativa och resursmässiga konsekvenserna för myndigheten analyseras och redovisas närmare. Naturvårdsverket noterar att en sådan ordning skulle innebära att uppgifter behöver samlas in från ett stort antal domstolar. Mot denna bakgrund anser Naturvårdsverket att myndighetens ansvar enligt 20 b § 2 bör begränsas till att omfatta de myndigheter som omfattas av 20 §.

Naturvårdsverket bör därmed endast sammanställa och rapportera uppgifter om energianvändning för dessa miljöledningsmyndigheter till Statens energimyndighet. Naturvårdsverket bedömer vidare att Domstolsverket, och inte de enskilda domstolarna, bör ansvara för att årligen sammanställa och lämna uppgifter om domstolarnas energianvändning enligt 20 a § till Statens energimyndighet.

Naturvårdsverket bedömer även att det behövs en tydlig beskrivning av vad som ingår i mobilitetstjänster och förväntad effekt av förslaget att utöka fråga 2.1 i bilaga 1 till att även omfatta b) mobilitetstjänster, dock inte kollektivtrafik. Det behöver exempelvis förtydligas vilka fordonsslag som omfattas.

4.2 Kommuner ska planera och följa upp åtgärder som en del av energiplaneringen

Naturvårdsverket instämmer i Energimyndighetens ställningstagande om att det behöver förtydligas vad som ska framgå av energiplanen för att den ska harmonisera bättre med EU-direktiv på energiområdet, distributionsnätsföretagens nätutvecklingsplaner och med annan lagstiftning om kommunal fysisk planering. Den harmoniseringen kan med fördel ske genom att nationellt samordnade planeringsunderlag tas fram. Underlagen bör redovisa statliga intressen, mål och prioriteringar samt behov av energiproduktion, energidistribution och energilagring.

Naturvårdsverket bedömer att sådana planeringsunderlag kan innebära förenklingar för kommunerna i deras arbete jämfört med att var och en ska ta reda på vad andra kommuner och elnätsföretag har för planer. Underlagen kan också utgöra ett stöd för regionernas energi- och klimatstrategier och kommunernas energiplanering. De nationella planeringsunderlagen kan vidareutvecklas och hållas aktuella genom att kontinuerligt kompletteras med information från kommuners och regioners underlag och energiplaner. På så sätt kan underlagen bidra till en långsiktig och strategisk planering av Sveriges framtida energibehov. Underlagen kan även stärka samordningen mellan olika planeringsnivåer, bidra till en mer samlad utveckling av energisystemet och stärka förutsättningarna att uppnå energi-, klimat-, miljö- och andra samhällspolitiska mål.

5 Principen om energieffektivitet först

Naturvårdsverket bedömer att förslaget i 9 § behöver bli tydligare avseende att energieffektiva lösningar bör tillämpas i första hand vid val av investering eller fastställande av författningsreglerade planer.

Promemorian anger att det i energieffektivitetsdirektivet inte finns några krav på att det mest energieffektiva alternativet måste väljas vid en investering. Samtidigt framgår det tydligt att principen om "energieffektivitet först" är central i EU:s energi- och klimatpolitik och syftar till att säkerställa att kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder ges en framträdande roll i beslutsfattandet. I artikel 2.18 i styrningsförordningen (EU) 2018/1999 definieras principen som att "ta största möjliga hänsyn till alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetsåtgärder".

Mot denna bakgrund framstår det som otillräckligt att enligt förslaget enbart kräva att olika alternativ analyseras och bedöms. Resultatet av den analys som kommunen eller regionen genomför bör så långt det är möjligt, och med beaktande av samhällsekonomiska kostnader och nyttor, påverka valet av investering eller fastställande av planen. Naturvårdsverket föreslår därför att 9 § i förslaget till lag om energiplanering i kommuner och regioner kompletteras enligt följande (tillägg i kursiv stil):

"...beakta principen om energieffektivitet först genom att analysera olika alternativ för att uppnå syftet med investeringen eller den författningsreglerade planen och bedöma de olika alternativen i fråga om energieffektivitet samt beakta alternativen vid val av investering eller fastställande av författningsreglerad plan."

5.1 Större investeringar och författningsreglerade planer

Naturvårdsverket bedömer att kravet på att analysera olika handlingsalternativs energieffektivitet bör gälla även för planer som har varit föremål för strategisk miljöbedömning. Myndigheten anser därför att undantaget i 9 § andra stycket 1 behöver ses över och förtydligas. Som bestämmelsen är utformad riskerar planer som omfattas av strategisk miljöbedömning att undantas från kravet på analys av energieffektivitet, trots att sådana bedömningar inte nödvändigtvis innefattar en jämförande analys av alternativens energieffektivitet.

Även planer som har genomgått strategisk miljöbedömning behöver analyseras i fråga om energieffektivitet av olika alternativ. Promemorian tycks utgå från att det finns lagkrav på att bedöma olika alternativ gällande energieffektivitet i den strategiska miljöbedömningen. De kraven gäller dock enbart för specifika miljöbedömningar, se 16 § 3 miljöbedömningsförordningen (2017:966) och 6 kap. 35 § 1 miljöbalken som båda återfinns under rubriken ”Miljökonsekvensbeskrivningen i den specifika miljöbedömningen”.

5.2 Policybeslut

Naturvårdsverket tillstyrker att Energimyndigheten ska främja att offentliga aktörer beaktar energieffektivitetslösningar i beslut som påverkar energieffektiviteten. Det finns flera situationer där ett bredare perspektiv på behoven av energitillförsel och energianvändning är viktigt, exempelvis vid utbyggnaden av stora datacenter i Sverige.

6.8 Uppgiftsskyldighet

Naturvårdsverket konstaterar att domstolarna inte omfattas av kravet på miljöledningssystem och därmed inte heller av skyldigheten att årligen redovisa uppgifter till Naturvårdsverket om hur kraven på inköp av varor, tjänster och byggnader med viss energieffektivitetsprestanda har uppfyllts. Denna skyldighet gäller endast de myndigheter som omfattas av 20 §. Naturvårdsverket bedömer därför att hänvisningen till 20 a § och domstolarna i avsnittet är felaktig och behöver justeras.

8.7 Konsekvenser för upphandlande myndigheter och enheter

Naturvårdsverket bedömer att ett utökat stöd är viktigt för att myndigheterna ska kunna tillämpa de nya kraven på ett effektivt sätt. Förslaget innebär att ytterligare uppgifter om mobilitetstjänster ska registreras, bearbetas och tillgängliggöras. Vidare medför kraven på att ta fram och dokumentera alternativa lösningar vid köp av varor, tjänster, byggentreprenader och byggnader samt vid hyra av byggnader och lokaler ett ökat behov av administration och dokumentation. Framtagna alternativ riskerar att bli utdaterade i och med teknikutveckling, samt svåra att jämföra mellan myndigheter utifrån olika förutsättningar och kravspecifikationer vid upphandlingstillfället. Det krävs kontinuerlig kompetensutveckling för att leva upp till nytillkomna krav.

När det gäller byggentreprenader bedömer Naturvårdsverket att endast ett begränsat antal av myndighetens entreprenader kommer att omfattas av lagens krav, eftersom merparten av de byggentreprenader som myndigheten hanterar är av mindre omfattning.

8.8 Övriga konsekvenser för myndigheter och domstolar

Naturvårdsverket bedömer att promemorian behöver kompletteras med konsekvenser för Naturvårdsverket utifrån det instruktionsenliga uppdraget att vägleda myndigheter utifrån förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter och kravet på att sammanfatta respektive sammanställa uppgifter enligt 20 b § 1 och 2, i nämnda förordning. Detta mot bakgrund av förslagen om att miljöledningsmyndigheterna ska rapportera in nya uppgifter till Naturvårdsverket och att myndigheten årligen ska lämna en sammanställning av energianvändningen till Statens energimyndighet. Förändrade rapporteringskrav medför också extra vägledningsinsatser till myndigheterna. För att möjliggöra insamlingen av uppgifter behöver Naturvårdsverket anpassa den e-tjänst som tillhandahålls för myndigheternas rapportering. Det finns en oklarhet om när myndigheterna ska rapportera för första gången gällande energianvändningen för mobilitetstjänster, 2.1 b, samt uppgifter enligt justerade frågor 3.2 och 3.3, i bilaga 1 till miljöledningsförordningen.

Naturvårdsverket anser att konsekvenserna för myndigheterna att årligen rapportera energianvändningen för mobilitetstjänster enligt bilaga 1, fråga 2.1, behöver bedömas utifrån omfattningen av arbetet beroende på hur mobilitetstjänster definieras samt möjligheten att samla in uppgifterna från exempelvis resebyråer, den egna fordonsparken och utlägg vid tjänsteresor.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Maria Ohlman efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit tillförordnade biträdande enhetschefen Jenny Oltner, handläggarna Johan Stensson, Jannica Häggbom, Lina Tengvar och Ida Knutsson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Maria Ohlman

Marie Uhrwing

Kopia till:

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

sandra.lennander@regeringskansliet.se

daniel.friberg@regeringskansliet.se